

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.п.н. Георги Петков Иванов

за дисертационния труд на Виолета Любомирова Георгиева на тема:
“Социалните медии (facebook) като социализиращ фактор при поколение „Z“
за присъждане на образователната и научна степен “Доктор по педагогика”,
област на висше образование 1. Педагогически науки; Научната специалност
05.07.01. Теория на възпитанието и дидактика;
научен ръководител: проф. д-р Христо Макаков

I. Оценка на научните и практически приноси на представения дисертационен труд

В дисертационния труд “Социалните медии (facebook) като социализиращ фактор при поколение „Z“ Виолета Георгиева си поставя цел да проучи и регистрира влиянието на социалните медии върху част от когнитивната, психологичната и социална страна на представители от поколение „Z“.

За изследване е избран актуален за педагогическата теория и практика проблем. Актуалността и спорадичният характер на подобни проучвания по проблема обуславят осъществяването на планомерно *теоретично експериментално изследване*. Чрез него не само се доказва значимостта на социалните медии за социализацията на подрастващите, но се разглежда и възможността за нейната технологизация. Подчертава се значението на фейсбук като една от социалните мрежи и се посочва нейното място и функции в процеса на социализация. Обръща се специално внимание на ролята ѝ в процеса на обучение и възпитание на учениците. Доказва се, че тази социална мрежа може да има само спомагателно, обогатяващо, допълващо значение за обучението на учениците и съдържа своеобразни обучаващи възможности и дидактически иновации за учителите, учениците и човечеството като цяло. Изследователските резултати обогатяват научното познание и определят социалните медии „като своеобразен добре “пищещ химикал”, подпомагащ класическото образование, а не самото образование“.

Анализирана от позицията на класическото образование, тази теза е трудна за разбиране. Тя може да се илюстрира с едно от многото противоречия, които са характерни за съвременното образование. Така например, в класическото разбиране за образование по-възрастното поколение е носител на знанията и опита, които младото поколение трябва да усвои. Това е необходимо, за да се пренесе опитът във времето – от една страна, и от друга – младото поколение да се приобщи към обществените норми и ценности. В наше време, с развитието на дигиталните технологии и създаването на социални мрежи, които никога по-рано не са съществували, по-възрастното поколение е в позицията на обучавани - без богат социален опит в това направление и без достатъчна яснота за ценността на тези мрежи. В същата позиция е и младото поколение, с тази разлика, че то е по-

флексибилно. Това е дало основание на автора на дисертационния труд да изследва еволюцията на технологиите и кроснаучните търсения за реализиране и прилагане в практиката на жизнено важната симбиоза между традиции и нови технологии. Това изисква традиционално мислене и традиционална практика на педагозите, които да са теоретично подготвени и дигитално компетентни, с присъствие, предизвикващо желанието на подрастващите за лично образователно ангажиране. Нужно е работещите в областта на образованието да рекомпозират мисленето си в традиционално и да формират такова у подрастващите. Това се налага поради необходимостта от създаване на разумен, с дълбоко устойчиви корени и модерна същност начин на живот и на възрастното, и на подрастващото поколение. Нужно е педагозите на свой ред да бъдат гарант за приемственост и унаследяване на натрупания цивилизационен капитал, човешки опит, богатата култура и изобилие от ценности в името на добруването, благополучието и успешната адекватна социализация на човека. Това е главното основание авторът да изследва релацията „социални медии-социализация“, като в теоретичен план се съсредоточава в двете ѝ основни направления – социализация чрез образование и социализация чрез социални медии.

Методологичната основа на изследователската работа е правилно определена.

В познавателното поле на педагогиката авторът се стреми да даде научно-обоснован отговор на въпросите:

- Как да се включат социалните медии в педагогическата система, така че тя да запази традиционния си облик, но да се осъвремени?;

- Могат ли социалните медии да формират успешно висока дигитална компетентност – една от осемте ключови компетентности на Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот?;

- Могат ли социалните медии да бъдат инструмент за учене през целия живот?

Акцентът в изследването се поставя върху отчитане степента на влияние на социалните медии (фейсбук) върху различните страни и аспекти на процеса социализация.

Считам, че значимостта на дисертационния труд може да се търси в различни посоки, но за мен той е ценен за научното познание най-вече в два аспекта – общопедагогически и социологически. В потвърждение на това е използваният от Виолета Георгиева подход за критичен анализ на достигнатото научно познание за социализацията. Авторът разглежда мястото на индивида в процеса на социализация в различните му позиции – човекът като обект на социализацията и като субект на този процес. Цитира редица автори, работещи по тази проблематика и на базата на техните идеи и собствените открития, дефинира свое разбиране за социализация, а именно: „...комплициран процес, отнасящ се до конструктивно преобразяване на личността чрез нейната съзнателна активност и самостоятелно пожелано

ангажиране с приемствеността на човешката култура, социални познания, умения, социални роли, нравствени норми, задължения, правила на поведение сред хората, необходими за ефективно взаимодействие с тях, социален опит, култура на човешки отношения, форми на общуване.“. По мое мнение за сега това определение е най-точно, поради обстоятелството, че отчита активната роля на социализацията се и представя социализацията като взаимодействие между субекти, водещо до приобщаване към социума – от една страна и от друга – запазване индивидуалността на подрастващия. Насърчаването на индивидуалността и различието е същност на новото битуване в обществото. Социалните мрежи, в частност фейсбук, са само среда, чрез която отделният индивид, било то подрастващ или възрастен, може разумно да осъществява себе си и същевременно да бъде носител и на обществено значими ценности. От гледна точка на нашето съвремие разбирането на Виолета Георгиева за социализацията е най-точно и в контекста на взаимодействието между личност и социална среда, в което и личността и социалната среда проявяват активност, носеща полза както за личността (адаптация), така и за обществото (развитие, усъвършенстване).

Като имаме предвид забраните за регистрация в социалните мрежи на лица под 18 години, възникват множество въпроси, отнасящи се и до достоверността на информацията за възрастта на потребителите. Възможни са колебания и в това отношение те неминуемо рефлектират върху безопасността на подрастващите. Считам, че в едно научно изследване е невъзможно да бъдат обхванати всички страни на проучвания проблем. Надявам се, че тази проблематика би била интересна за бъдещите научни изследвания на автора. Целесъобразна е инициативата на Виолета Георгиева да включи като изследвани лица не само ученици, но и студенти от педагогическите специалности. Чрез тези лица не само се получава емпирична информация за този социален феномен, но се насочва и вниманието им към социализиращите функции на социалните мрежи.

II. Научни приноси, критични бележки и препоръки

Всяко научно изследване предполага възможности за разглеждане на проблема и в други аспекти.

От съдържанието на дисертационния труд определям следните научни приноси:

1. Определени са социализиращите страни на социалните медии (фейсбук) като технологически и идеологически феномен. Издирени и проучени са както педагогическите възможности (в т.ч. и социализиращите) на социалните медии, така и възможностите за традиновативното им използване в новосъздадени добри педагогически практики.

2. Реализирано е ново за нашата страна емпирично педагогическо изследване за влиянието на социалните медии като социализиращ фактор

върху представителите от поколение “Z” при българските ученици и студенти.

3. Обосновано е познавателно съдържание, което предполага обособяване на нова учебна дисциплина „Социални медии в образованието“ като част от академичната подготовка на студентите за бъдещата им професионална дейност и развитие.

Към съдържанието изразявам следните *съображения*:

Първо. Новостта на проблематиката налага постигане на яснота на различни равнища, едното от които е понятийно-терминологичното, а другото – парадигмалното. Това се обуславя от една страна от динамиката в обновяването на информацията от научните изследвания в различните области на социалната практика и от друга страна – от бавния процес на осъзнаване на променените парадигми за социализация. Известно е, че знанията се нуждаят от перманентно обогатяване, което не винаги е постижимо. Оценка за новото знание се дава от различни хора и поради неразбиране е възможно да се прояви феноменът на тоталното отхвърляне. Или както го е казал народът “Заедно с мръсната вода от коритото да се изхвърли и бебето.” Понятия като „z – поколение“ или процеси от типа на алиенация на информационно-дигитална основа не са обект на ежедневно внимание и е възможна проява на неразбиране. Едва ли е нужно да се напомня, че живото общуване и общуването чрез социалните мрежи не са равнозначни, а от това и подходите за изследване на динамиката в тях трябва да са различни. Днес нерядко може да се забележи по време на празнуването на рождени дни, поканените съученици да са вперили поглед в модерните си смартфони и да сърфират в интернет, да ползват социалните мрежи. Явлението съществува и пренебрежителното ни отношение, едва ли може да го премахне. От друга страна, във фейсбук има различни групи (отворени, затворени) на родители и учители. Обменът на информация предполага нови хоризонти за социализиране на младото поколение. Познаването на тези хоризонти е от полза за цялото общество, а за това са нужни научни изследвания, едно от които е това на Виолета Георгиева. Точно поради тази причина препоръчвам в бъдещите ѝ изследвания да обогати мотивационната основа за избора на обект и предмет на изследователската ѝ работа.

Второ. Тъй като основни потребители на социалните медии са предимно млади хора, логично е да се очаква, че социалните платформи оказват влияние върху техния светоглед, ценности, нравственост, поведение, общуване в т.ч. върху тяхното образование, възпитание и социализация. Като се има предвид определението за социализация, което дава авторът, би било добре да се изследва както дигиталната компетентност на работещите в сферата на образованието, така също и професионалното им умение да ползват социалните медии като социализиращ фактор.

Трето. Препоръчвам на автора да разшири изследователското си поле, за да допринесе още повече за осъзнаване и от педагозите, и от родителите

значението на социалните медии върху социализацията като социално значим процес, отнасящ се до всички обучаващи се в нашето съвремие.

III. Заключение.

В заключение изразявам категоричното си становище, че дисертационният труд и представените публикации обогатяват научното познание в областта на педагогиката.

Това е основание да предложа на членовете на научното жури да допуснат до публична защита докторанта Виолета Георгиева и да гласуват положително за присъждането ѝ на образователната и научна степен “ДОКТОР ПО ПЕДАГОГИКА”.

Оценката ми е положителна.

17.08.2016.

проф. д.н. Г. Иванов